

דף מקורות לשיעור – מעביר על מידותיו

1. **ר"ה יז ע"א** - "רבא אמר: כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר 'נושא עון ועובר על פשעי' (מיכה ז, יח) למי נושא עון? למי שעובר על פשעי".
 2. **ברכות ס ע"ב** - "אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא: **לעולם** יהא אדם רגיל לומר 'כל דעביד רחמנא לטב עביד'. כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא, לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכליה לחמרא. אמר: **כל דעביד רחמנא לטב**. ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא, אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה".
 3. **ברכות י ע"א** - "הנהו בריוני דהוה בשבבותיה דר' מאיר והוה קא מצערו ליה טובא. הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו, כי היכי דלימותו. אמרה ליה ברוריא דביתהו: מאי דעתך? משום דכתיב (תהילים קד, לה) 'יתמו חטאים'? מי כתיב 'חוטאים'? 'חטאים' כתיב? ועוד, שפיל לסיפיה דקרא 'ורשעים עוד אינם', כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם, אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה - 'ורשעים עוד אינם'. בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה".
 4. **ערכין טז ע"ב** - "תניא, אמר רבי טרפון: תמיה אני, אם יש בדור הזה **שמקבל** תוכחה. אם אמר לו: טול קיסם מבין עיניך, אמר לו: טול קורה מבין עיניך. אמר רבי אלעזר בן עזריה: תמיהני אם יש בדור הזה **שיודע להוכיח**". **רש"י: קיסם**. כלומר עון קטן שצריך זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שצריך הלכך אין יכולין להוכיח שכולן חוטאים: **שיודע להוכיח**. לך כבוד שלא יהו פניו משתנין:
 5. **משלי ט, ח** - "אל תוכח לך פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך".
 6. **ברכות ה ע"ב** - רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא. על לגביה רב יהודה... ורבנן ואמרו ליה: לעיין מר במיליה. אמר להו: ומי חשידנא בעינייכו? אמרו ליה: מי חשיד קב"ה, דעביד דינא בלא דינא? אמר להו: אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא - לימא. אמרו ליה: הכי שמיע לן, דלא יהיב מר שבישא לאריסיה. אמר להו: מי קא שביק לי מידי מיניה? הא קא גניב ליה כוליה? אמרו ליה: היינו דאמרי אינשי: בתר גנבא - גנוב, וטעמא טעים. אמר להו: קבילנא עלי דיהיבנא ליה. איכא דאמרי, הדר חלא והוה חמרא, ואיכא דאמרי אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא:
- רש"י: **שבישא**. חלקו בזמורות הגפן שחוטכין מהן צשעת הזמיר: **מי שביק לי מידי מיניה**. וכי אינו חסוד צעיניכס שהוא גונב לי הרבה יותר מחלקו: **בתר גנבא גנוב**. הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גנבה:
7. **ברכות פח ע"ב** - כשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו, כיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק, מפני מה אתה בוכה? אמר להם: אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי - אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני - אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני - אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון, אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכים אותי לפני ממ"ה הקב"ה, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי כעסו עולם, ואם אוסרני - איסורו איסור עולם, ואם ממיתני - מיתתו מיתת עולם ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים, אחת של גן עדן ואחת של גיהנם, ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה?
- אמרו לו: רבינו, ברכנו. אמר להם: יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם. אמרו לו תלמידיו: עד כאן? אמר להם: ולואי, תדעו **כשאדם עובר עבירה אומר: שלא יראני אדם**.

8. **יומא לה ע"ב** - ת"ר, עני ועשיר ורשע באין לדין. לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי, אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל? אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו, אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום המעונן הוא. הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה. עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

עשיר אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי, אומרים לו: כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר? אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום, שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה. פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא. אמר להן: בבקשה מכס הניחוני ואלך ללמוד תורה. אמרו לו: חיי רבי אלעזר בן חרסום, שאין מניחין אותך. ומימיו לא הלך וראה אותן, אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה. **רשע** אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר: נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף? אמרו עליו על יוסף הצדיק: בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים, בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית. אמרה לו: השמע לי. אמר לה: לאו! אמרה לו: הריני חובשתך בבית האסורין, אמר לה: 'ה' מתיר אסורים' (תהילים קמו, ז) הריני כופפת קומתך, 'ה' זוקף כפופים' (תהילים קמו, ח) הריני מסמא את עיניך, 'ה' פוקח עורים' (תהילים קמו, ח) נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה ולא רצה לשמוע אליה לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה לעוה"ב. נמצא הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים:

9. **שבת לא ע"א** - ת"ר, **לעולם יהא אדם ענוותן כהלל** ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בשני בני אדם, שהמרו זה את זה. אמרו: כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ד' מאות זוז. אמר אחד מהם: אני אקניטנו. אותו היום ע"ש היה והלל חפף את ראשו. הלך ועבר על פתח ביתו. אמר: מי כאן הלל, מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר ליה: שאלה יש לי לשאול. אמר ליה: שאל בני, שאל. מפני מה ראשיהן של בבליים סגלגלות? אמר ליה: בני, שאלה גדולה שאלת. מפני שאין להם חיות פקחות. הלך והמתין שעה אחת. חזר ואמר: מי כאן הלל, מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר ליה: שאלה יש לי לשאול. אמר ליה: שאל בני, שאל. מפני מה עיניהן של תרמודיין תרוטות? אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת. מפני שדרין בין החולות. הלך והמתין שעה אחת. חזר ואמר: מי כאן הלל, מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר ליה: בני, מה אתה מבקש? אמר ליה: שאלה יש לי לשאול. אמר ליה: שאל בני, שאל. מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות? אמר ליה: בני, שאלה גדולה שאלת. מפני שדרין בין בצעי המים. אמר לו: שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא תכעוס. נתעטף וישב לפניו, אמר ליה: כל שאלות שיש לך לשאול שאל. אמר ליה: אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל? אמר ליה: הן. אמר ליה: אם אתה הוא, לא ירבו כמותך בישראל. אמר ליה: בני, מפני מה? אמר ליה: מפני שאבדתי על ידך ד' מאות זוז. אמר ליה: **הוי זהיר ברוחך, כדי הוא הלל שתאבד על ידו ד' מאות זוז וד' מאות זוז והלל לא יקפיד:**